*No parlaré d'arquitectura, 74*_ **Ser-hi i no ser-hi a la vegada**

(*Fotos: Jaume Prat.*)

El meu avi Josep va morir. Al cap de poc, alguns cosins i tiets meus van pujar la meva iaia Quimeta a un avió i se la van endur als EEUU. A Amèrica, que deia ella. Recordo una gravació seva a Times Square, Nova York. La iaia està al mig de la plaça, feliç d'estar allà amb els seus nets. No para de mirar al seu voltant, somrient. Quan li pregunten que què li sembla s'encongeix d'espatlles i, sense deixar de somriure, diu que és com ser dins d'una pel·lícula. Per la iaia estar a Amèrica era estar a dins d'una peli.

Molt poques coses han modulat el nostre imaginari de manera més poderosa que el cinema. Si ens ho mirem en perspectiva és possible que mirar una peli sigui una de les cerimònies més antigues de la nostra societat. M'explico: celebrem el nadal diferent, acomiadem l'any diferent, viatgem diferent, festegem diferent, vivim diferent... però seguim mirant una peli com fa un segle. Quan mirava una peli amb la meva iaia Quimeta, cosa que havien fet sovint perquè adorava el cinema aquell *d'antes*, vèiem el mateix, rèiem del mateix, ens emocionàvem amb el mateix. No és estrany: la primera pel·lícula documentada és de 1888. Ella i jo havíem nascut amb el cinema ja consolidat. Tots dos ens havíem criat amb un art que, posem, des dels temps de Griffith o Eisestein no ha caviat en absolut. Ara tot pot ser 4k, i dolby surrround i 3D i joquèséquèmés. Però a la pràctica seguim mirant el cinema exactament igual.

Els cants d'amor al cinema han sovintejat al llarg de bona part de la seva història. Ja era això *Sunset Boulevard*, de Billy Wilder, o *The Player*, o *Cinema Paradiso* o la recentíssima *Once upon a time in Hollywood*, la famosa Novena Pel·lícula de Quentin Tarantino, pel·lícula que ens ve que ni pintada per a parlar de les maneres de mirar el cinema. L'escena en que Sharon Tate es mira a sí mateixa a *The wrecking crew*, la peli que va rodar amb Dean Martin, registra aquest acte fascinat de mirar i de mirar-se. Aquesta escena sembla filmada expressament per a parlar de *Les imatges eco*, l'exposició que un altre cineasta, Isaki Lacuesta, ha muntat a l'Arts Santa Mònica de Barcelona. L'exposició que allà s'exhibeix actualitza i amplia la que s'havia exhibit prèviament al Bòlit de Girona, que actualitzava i ampliava l'exposició mare, una retrospectiva que li havien encomanat al Centre Georges Pompidou de París, una exposició que, feliçment, sembla que tindrà conseqüències a la seva carrera.

El cor de totes aquestes exposicions és un migmetratge que porta el mateix títol que l'exposició projectat sobre vuit pantalles

disposades en U sobre tres parets. L'espectador pot mirar-se-les ubicant-se a la posició de la quarta paret o, si sap el que es fa, es posarà al mig i es deixarà portar pel calidoscopi d'imatges que l'envoltarà i el forçarà a mirar algunes coses sí i altres no, perquè pot ser perfectament que passin coses al seu darrere mentre en mira unes altres. I si ho mires molts cops, com és el meu cas, et seguirà passant. Que aquesta és la posició que li mola a l'Isaki per tal de mirar la pel·lícula ho testimonia que la que ha rodat sobre el Rocío, la peça concebuda expressament per als espectadors del Santa Mònica, consta de quatre pantalles enfrontades físicament impossibles de ser vistes alhora. Cal prendre decisions. Perquè per a l'Isaki el ser-hi i no ser-hi alhora forma part estructural del seu cinema. *Estem en dos llocs i en dos temps diferents a la vegada*, diu la veu en off narrada per l'Albert Coma, que és també qui ha coordinat totes les pantalles i tots els projectors i té un perfil fabulós de tècnic humanista o d'humanista tècnic. Com Sharon Tate a *Once upon a time in Hollywood*, que també hi és i no hi és a la peli, i també hi és i no hi és en dos temps diferents i en dues línies d'acció diferents. I no dic més per no aixafar-vos la guitarra, que aquesta peli TAMBÉ s'ha de veure.

Les imatges eco, el migmetratge de l'Isaki, reflexiona sobre el ser-hi i no ser-hi. Però ull. No és una reflexió intel·lectual.

És cinema.

L'Isaki ha fet aquí una de les seves millors pel·lícules. El seu format d'exhibició sobre vuit pantalles diferents alhora i la seva durada no comercial és el que ha impedit estrenar-la a una sala de cinema convencional i que entri dins els circuïts de la crítica. Però creieu-me: és una de les seves millors pelis. Les imatges salten, conviden al moviment. Addicionalment permeten a l'Isaki treballar amb fotos fixes, i retent homenatge a cineastes com Chris Marker o Nagisa Oshima, que amb les seves *Jetée* o *Ninja Bugei-chô*, fetes amb imatges fixes, converteixen el seu cinema en un altre cant al cinema a la mateixa alçada del de Tarantino. El ball del figurant de veu de Beny Moré que a la pantalla li ha prestat la veu però no el cos amb la veu però no el cos del propi Beny Moré és bellesa pura, i un dels millors moments de tota la filmografia de l'Isaki: balla el senyor, ballen les imatges per les diverses pantalles, balla el cine, que t'embolcalla i porta el 3-D a un altre estadi, perquè no és la pel·lícula el que està en 3-D, sinó el propi cinema i la relació de l'espectador amb la pantalla. El que al final és, també, arquitectura. No calen gaires excuses per a parlar de cinema i arquitectura. L'Isaki ha porta això més lluny en moltes performances, explorant les fronteres del cinema vers la dansa, vers la pintura i vers la pròpia arquitectura. L'Isaki explica arquitectura fent arquitectura. A través d'un espai que on hi som i no hi som alhora. Just com al cinema.

Perquè d'això va, també, l'arquitectura: de ser-hi i no ser-hi. De ser en dos espais al mateix temps. O com pot ser, sinó, que parlem amb tanta naturalitat de les influències de l'arquitectura mediterrània a Finlàndia, o de que la casa japonesa és, en realitat, un casa tropical trasplantada a un clima fred, o que acceptem la presència de torres de vidre a gairebé qualsevol clima. L'arquitectura és i no és en dos llocs alhora. I els usuaris de l'arquitectura. I ja no parlem dels arquitectes. L'Isaki suma la seva reflexió a les que ja s'ha fet sobre el tema. Però com que fa cinema i el cinema se salta les nostres barres emocionals això ens arriba per la via directa i ho vivim. Però prou reflexió: la notícia és que teniu fins al 29 per a anar o tornar, a veure l'exposició de l'Isaki. I, els que no pogueu ser a Barcelona, faríeu bé de reclamar una altra itinerància, a Madrid o al cel. Aquesta peli no es pot explicar. S'ha de viure.